

Abych začala na úplném začátku – tak ty začátky byly vlastně dva. Začalo to toho studeného březnového dne ve Westminsterském paláci, v kapli Panny Marie v kryptě, pod topenými svěťci a pečenými svěťci a svěťci podrobovanými kdejakému představitelnému mučení. Začalo to následující noc, kdy jsem ve čtyři ráno vstala z postele. Netrpím nespavostí v pravém smyslu slova. Nikdy jsem se noc za nocí nepřevalovala a nezmítala beze spánku na lůžku ani netrávila celé týdny pod příkrovem otupělosti, malátná a s našedlou pletí. Prostě se čas od času nečekaně a nevysvětlitelně probudím – a k tomu došlo i tenkrát v noci. Prudce jsem otevřela oči, moje mysl naskočila do plného vědomí. *Proboha*, pomyslela jsem si, *ono se to doopravdy stalo*. . . Procházela jsem si to, co se stalo, a pokaždé, když jsem si to procházela, mi to připadalo nesmyslnější. Ztěžka jsem se převalila pod pokrývkou, zavřela oči a okamžitě je opět otevřela s vědomím, že nejméně hodinu už znovu neusnu. Dobrá znalost sama sebe je jednou z hlavních výhod stoupajícího věku. Je to naše cena útěchy.

V takovou hodinu nelze dosáhnout žádného jasného pochopení či rozhodnutí. Nedočkáme se ničeho jiného než nekonečného přemílání a převalování myšlenek, z nichž každá je zmatenější a nepolapitelnější než ta předchozí. A tak jsem vstala.

Můj manžel tvrdě spal a sípavě, ztěžka přitom oddechoval. „Muži se v noci mohou propadnout do vegetativního stavu,“ řekla mi jednou Susanna. „Jde o dobře známé zdravotní postižení.“

A tak jsem se zvedla a vyklouzla z lůžka, chladný vzduch

v ložnici mě zamrazil na kůži, než jsem z háčku na dveřích sundala huňatý flísový župan, vzpomněla si, že pantofle jsem nechala v koupelně, a zaklapla za sebou dveře, tiše, neboť jsem nechtěla probudit svého manžela, muže, kterého miluju.

Možná v takovou hodinu nelze dosáhnout žádného jasného pochopení či rozhodnutí, ale pořád je tu počítač. Ten můj stojí v mansardě se šikmým stropem na jednom konci a skleněnými dveřmi vedoucími na maličký ozdobný balkonek na druhém, s výhledem do zahrady. Máme s manželem každý vlastní pracovnu. Jsme jedna z takových dvojic. V té mé visí na zdi plakát s dvoušroubovicí, na zemi leží marocký kobereček a na stole mám keramickou misku na kancelářské sponky, kterou pro mě vyrobil náš syn, když mu bylo šest. V rohu se vrší hromada výtisků časopisu *Science*, která sahá až k desce pracovního stolu. Nechávám ji v rohu, aby se nezhroutila. V manželově pracovně stojí psací stůl se skleněnou deskou, má tam vestavěné bílé regály a jedinou černobílou fotografii sanfranciského trolejbusu kolem roku 1936, v dubovém rámečku, pověšenou na zdi za počítačem. Jeho práce ani vzdáleně nesouvisí s trolejbusy – je odborník na genetické anomálie u myši –, ale stejně jako by si nikdy nepoložil na křeslo plyšáka, nepověsil by si na zeď obrázek myši. Jeho počítač je hladký bezdrátový obdélník. Propisky a papíry si ukládá do malého šedého zásuvkového kontejneru pod stolem. Odbornou literaturu má v knihovně seřazenou podle abecedy.

Zapnout počítač uprostřed noci přináší jisté uspokojení: tiché zahučení, modré světélko, které zabliká do tmy, akce a atmosféra naplněné vědomím toho, co jiní lidé právě v tuhle chvíli nedělají a já bych taky neměla. Když jsem zapnula přístroj, přešla jsem k malému olejovému radiátoru u zdi – v pracovní době bývám doma obvykle sama, takže mám tady nahoře vlastní topení. Nastavila jsem ho na nízký výkon a v radiátoru to zacvakalo a zapívalo, jak se olej uvnitř začal zahřívat. Vrátila

jsem se ke stolu, svezla se do křesla potaženého černou kůží a otevřela nový dokument.

Milý X,

jsou tři hodiny ráno, můj manžel dole spí a já sedím v podkroví a píšu ti dopis – dopis muži, s nímž jsem se setkala jen jednou a téměř určitě ho už nikdy neuvidím. Uvědomuju si, že je trochu zvláštní psát dopis, který si nikdy nikdo nepřečte, ale jediný člověk, s nímž budu kdy schopná o tobě mluvit, jsi ty.

X. Těší mě, že je to genetický opak – jak nepochybně víš, chromozom X určuje ženské pohlaví. To ypsilon ti s přibývajícím věkem způsobí nárůst ochlupení kolem uší a možná vyvolá i sklon k barvosleposti na červenou a zelenou, která postihuje řadu mužů. I v tom je cosi uspokojivého, když si představím, kde jsme spolu dneska byli. Tuhle noc, právě v tuto chvíli, vidím ve všem synergii. Všechno mě těší.

Mým oborem je sekvenování proteinů, což je zvyk, kterého se člověk těžko zbavuje. Proniká do ostatních oblastí jeho života – věda je v tomhle ohledu dost podobná náboženství. Když jsem začínala s postdoktorálním studiem, viděla jsem chromozomy všude, v dešťových kapek stékajících po okně, spárované a vlající v rychle mizejících bílých čarách za letadlem.

Písmeno X má velkou spoustu využití, můj milý X – od trojitého XXX v upoutávkách na filmy pro dospělé po ten nejnevinnější polibek, značku, kterou dítě maluje na blahopřání k narozeninám. Když bylo mému synovi asi tak šest, pokrýval ta blahopřání celými hejny takových X a ke konci je psal stále menší a menší, aby se jich tam vešlo co nejvíc, jako by chtěl dát najevo, že se na přání nikdy nevejde dost X, aby mohla vyjádřit, kolik polibků na světě je.

Neznáš moje jméno a já nemám v úmyslu ti je prozradit, ale začíná na Y – což je další důvod, proč se mi zamlouvá říkat ti X. Nedokážu se zbavit dojmu, že tvoje pravé jméno by pro mě bylo zklamáním. Graham? Nebo Kevin? Jim? X je lepší. S tím se dá podniknout cokoli.

V tomto bodě dopisu jsem usoudila, že potřebuju na záchod, takže jsem se zvedla ze židle, odešla z místnosti a o dvě minuty později se vrátila.

Tady jsem musela udělat přestávku. Zdálo se mi, že zdola něco slyším. Můj manžel často chodí v noci na záchod – který muž po padesátce to nedělá? Ale moje opatrnost nebyla na místě. Kdyby se probudil a zjistil, že nejsem v posteli, nepřekvapilo by ho, že sedím tady nahore u počítače. Vždycky jsem měla mizerné spaní. Proto jsem toho taky tolik stihla. Některé ze svých nejlepších odborných textů jsem napsala ve tři ráno.

Je to laskavý muž, ten můj manžel, mohutný, začíná plešatět. Oběma našim dětem už táhne na třicítku. Dcera žije v Leedsu a taky se věnuje vědě, i když v jiném oboru než já, její specializací je hematologie. Syn momentálně bydlí v Manchesteru, prý kvůli tamější hudební scéně. Skládá vlastní písničky. Myslím, že je celkem nadaný – jsem koneckonců jeho matka –, ale možná ještě úplně nenašel svoji životní cestu. Nejspíš je pro něj docela těžké, že má akademicky úspěšnou sestru – navíc mladší než on, i když ne o mnoho. Podařilo se mi ji počít, když mu bylo pouhých šest měsíců.

Ale ty se nejspíš o můj rodinný život nezajímáš o nic víc než já o ten tvůj. Pochopitelně jsem si všimla toho tlustého zlatého snubního prstenu a ty jsi zaznamenal, že jsem ho viděla, a v tu chvíli jsme si vyměnili krátký

pohled, který stanovoval pravidla toho, co se chystáme udělat. Představuju si tě v pohodlném předměstském domě podobném tomu mému a tvoji manželku jako jednu z těch štíhlých přitažlivých žen, které vypadají mladší, než doopravdy jsou, upravenou a výkonnou, patrně blondýnku. Tři děti, hrubým odhadem, dva chlupci a jedna holčička, která je zřítelnicí tvého oka? Jsou to jen spekulace, ale jak jsem vysvětlila, jsem vědec a spekulace jsou moje práce. Z empirických faktů o tobě vím jen jedno jediné. Sex s tebou je jako nechat se požírat vlkem.

Ačkoli topení bylo nastavené na nízký výkon, v místnosti se rychle udělalo teplo a mě v tom polstrovaném kancelářském křesle začala zmáhat ospalost. Už jsem psala skoro hodinu a průběžně text redigovala, a najednou mi ztěžkla hlava, unavovalo mě sezení a unavoval mě vlastní kousavý tón. Přejela jsem ten dopis pohledem, tu a tam nějakou větičku upravila a uvědomila si přitom, že na dvou místech jsem nebyla zcela upřímná. V prvním případě šlo o drobnou nepravdu, jeden z těch aktů vytváření vlastní mytologie, kdy nějakou drobnost ve zkratce umenšíte nebo zveličíte, když se snažíte jinému člověku o sobě něco vysvětlit – účelem není klam, ale spíš stručnost. Šlo o tu pasáž, kde jsem tvrdila, že nejlepší texty píšu ve tři ráno. To není pravda. Jistě, občas uprostřed noci vstanu a pustím se do práce, ale v tu dobu nikdy neodvádím nejlepší výkon. Nejlépe píšu kolem desáté dopoledne, krátce po snídani sestávající z topinky s hořkou marmeládou a extra velkého hrnku černé kávy. Ta druhá věc, v níž jsem se nedržela úplně přesně pravdy, je samozřejmě mnohem vážnější. Byla to ta zmínka o mém synovi.

Zavřela jsem dokument a pojmenovala ho *DPHžadost3*. Poté jsem ho ukryla do složky s názvem *Dopisyucetnictvi*. Dopřála jsem si chvílku, abych při tomto maskovacím počí-

nání pozorovala sama sebe – stejně jako když jsem si v té kapli znovu nanášela rtěnku. Svezla jsem se v křesle níž a zavřela oči. Ačkoli venku pořád vládla tma, už jsem slyšela slabé cvrlikání a pípání – optimistickou předeheru ptactva, které se za svítání protahuje a třepotá v korunách stromů. Tohle byl jeden z důvodů, proč jsme se odstěhovali na předměstí, ten malý štěbetající sbor, ačkoli po pár týdnech jsem si uvědomila, že mi to leze na nervy stejnou měrou, jakou mě to kdysi těšilo.

Jednorázovka, nic víc. Nikomu se nestala žádná újma. Zástoj. Pouhá epizoda. Ve vědě se dokážeme smířit s existencí odchylek. Teprve když se anomálie opakují, zarazíme se a pokusíme se v nich najít zákonitost. Věda jako taková je však plná nejistoty a s odchylky je prostě třeba vzít jako fakt. Odchytky nás vlastně utvářejí, viz úsloví o *výjimce, která potvrzuje pravidlo*. Kdyby neexistovalo pravidlo, nemohla by být ani výjimka. To jsem se právě ten den pokoušela vysvětlit Zvláštní parlamentní komisi.

*

Ve vzduchu byl cítit sníh, to si z toho dne pamatuju, ačkoli sněžit ještě nezačalo. Ta štiplavá, mimořádně pronikavá mrazivost, která se vznáší ve vzduchu těsně před chumelenicí – *příslib sněhu*, napadlo mě, když jsem mířila k budově parlamentu. Byla to příjemná myšlenka, protože jsem měla nové zimní boty, polokozačky z patentní kůže, ale na podpatku, takové boty, které ženy středního věku nosí, protože si díky nim připadají méně jako ženy středního věku. Co dál? Co tě na mně upoutalo? Vzala jsem si šedé úpletové šaty, světlé a přiléhavé, s límečkem. Přes ně jsem si oblékla projmuté vlněné sako, černé se stříbrnými knoflíky. Před odchodem jsem si umyla hlavu: to možná pomohlo. Nedávno jsem si nechala udělat stupňovitý sestřih a do jinak nenápadně hnědých vlasů přidat několik proužků melíru v odstínu pražených mandlí. Dá se

říct, že jsem byla spokojená sama se sebou, takovým všedním, každodenním způsobem.

Jestli tenhle popis vlastní osoby toho dne vyznívá trochu samolibě, tak proto, že taková jsem – totiž byla jsem taková, dokud jsem tě nepotkala a dokud se nestalo všechno, co z toho vzešlo. Několik týdnů předtím mi udělal návrh chlapec o polovině mladší než já – o tom později –, což s mým sebevědomím provedlo hotové divy. Odmítla jsem ho, nicméně fantazie, které jsem si nějakou dobu potom v duchu přehrávala, mě pořád hřály u srdce.

Před parlamentní komisí jsem měla mluvit už potřetí, takže jsem věděla, jak to chodí – vlastně jsem jim přednášela už předchozí odpoledne. Ve vchodu do Portcullis House, té nové budovy s kanceláři poslanců, jsem se protáhla otáčivými dveřmi, položila kabelku na posuvný pás před bezpečnostním zařízením, a přitom jsem na strážného s úsměvem kývla a poznamenala, že jsem si tentokrát zase vzala ten masivní stříbrný náramek, abych dostala masáž zadarmo. Natočila jsem tvář k přístroji, který mě měl vyfotografovat na denní návštěvnickou propustku. Stejně jako den předtím jsem oblouk rozpípala a zvedla jsem ruce, aby mi mohutná členka ostražky mohla udělat osobní prohlídku. Jelikož jsem až patologicky zákonů dbalá osoba, představa, že mě je nutné prohledat, mě docela vzrušuje. Jak tady, tak na letišti jsem vždycky trochu zklamaná, když nespustím alarm. Strážná mi rázně sklouzla dlaněmi po každé paži a pak sepjala ruce jako k modlitbě, aby mi jejich hranou mohla přejet mezi řadry. Muži z ostražky přihlíželi, což podle mě dodávalo té prohlídce větší sexuální náboj, než kdyby ji prováděli sami.

„Máte pěkné boty,“ prohodila strážná, když každou z nich oběma rukama zlehka zmáčkla. „Ty se budou určitě hodit.“ Narovнала se, otočila se a podala mi propustku na stužce. Přetáhla jsem si ji přes hlavu a pak jsem se musela trochu sklonit,

abych ji mohla přitisknout ke čtečce propustek, jež otvírala druhou sadu skleněných dveří.

Před komisí jsem měla předstoupit až za půl hodiny – dostavila jsem se s dostatečným předstihem, abych si stihla koupit velké cappuccino a posadit se na chvíli pod fikovnický v atriu k malému kulatému stolku. Posypala jsem si pěnu na kávě krustičkou hnědého cukru a pak, zatímco jsem si pročítala poznámky z předchozího dne, jsem vyjedla zbývající krystalky ze sáčku nasliněným ukazováčkem. U stolků kolem seděli poslanci se svými hosty, státní úředníci, zaměstnanci kantýny, kteří měli právě přestávku, novináři, badatelé, sekretářky a zaměstnanci administrativy... Tady se odehrávala každodenní činnost vlády, zavedené rutiny, drobné detaily; tohle bylo lepidlo, které drží všechno pohromadě. Mě si zavolali, abych komisi pomohla rozhodnout o vhodných zákonných omezeních pro technologie klonování – většina lidí se totiž pořád domnívá, že právě o tohle v genetice jde, jako by neznamenal nic jiného než pokusy s rozmnožováním: kolik dokážeme vyrobit naprosto stejných ovcí, nebo zcela totožných myší či rostlin. Nekonečné zásoby pšenice, hranatá rajčata, prasata, která nikdy neonemocní, a my z nich taky nebudeme nemocní – pořád stejné otřepané diskuse, jaké se omílají už léta. Od mého prvního vystoupení před komisí uběhly tři roky, ale když mě požádali o názor tentokrát, věděla jsem, že budu zase opakovat přesně tytéž argumenty.

Tímhle vším se snažím říct, že jsem ten den měla dobrou náladu, ale v jiných ohledech byl naprosto obyčejný.

Jenže doopravdy obyčejný nebyl, že? Seděla jsem tam, upíjela kávu, zastrkovala si vlasy za ucho, když jsem se skláněla ke svým poznámkám, a celou dobu jsem neměla tušení, že mě pozoruješ.

*